

УДК 341.49(343:61-055.2:341.31)

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8\(38\)-529-540](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8(38)-529-540)

Політова Анна Сергіївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права, Маріупольський державний університет, вул. Преображенського, 6, м. Київ, 03037, <https://orcid.org/0000-0002-7351-7110>

Грушко Мальвіна Валеріївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права, Національний університет «Одеська юридична академія», вул. Фонтанська дорога, 2, м. Одеса, 65009, <https://orcid.org/0000-0002-5856-8147>

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА ПРОТИДІЇ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі – юрисдикції Міжнародного кримінального суду як спеціального суб'єкта протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту.

Авторами відзначено, що як у міжнародному праві, так і у національному законодавстві України, не існує єдиного тлумачення поняття «гендерно зумовленого насильства». Проаналізовано положення Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Декларації ООН про ліквідацію насильства щодо жінок, Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція), Пекінську декларацію та Платформа дій щодо тлумачення цієї дефініції. Зауважено, що особливого значення в умовах збройного конфлікту щодо протидії гендерно зумовленого насильства та визначення кола цих діянь має Римський статут Міжнародного кримінального суду.

Розглянуто етапи створення Міжнародного кримінального суду та зроблено висновок, що ця інституція є свідченням важливих кроків у напрямку створення міжнародного механізму для притягнення до відповідальності осіб за вчинення тяжких злочинів у сфері міжнародного права. Проаналізовано дії України щодо визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду та досліджено практику притягнення до відповідальності за гендерно зумовлене насильство у Міжнародним кримінальним судом.

Зроблено висновок, що питання ратифікації Римського статуту для нашої держави стає все гостріше. Авторами зазначено, що ратифікація Україною Римського статуту дозволила б «полегшити» механізм притягнення до відповідальності політичне та військово керівництво рф і спростило певні процедури юрисдикції Міжнародного кримінального суду.

Ключові слова: юрисдикція, гендерно зумовлене насильство, відповідальність, Міжнародний кримінальний суд, історія міжнародного право, кримінальне право України.

Politova Anna Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Law Department, Mariupol State University, Preobrazhenskogo St., 6, Kyiv, 03037, <https://orcid.org/0000-0002-7351-7110>

Hrushko Malvina, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor Department of International and European Law, National University “Odesa Law Academy”, Fontanska doroga St., 2, Odesa, 65009, <https://orcid.org/0000-0002-5856-8147>

THE JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AS A SPECIAL SUBJECT OF COMBATING GENDER-BASED VIOLENCE IN ARMED CONFLICT

Abstract. The article is devoted to a topical issue – the jurisdiction of the International Criminal Court as a special subject of combating gender-based violence in armed conflict.

The authors note that there is no single interpretation of the concept of “gender-based violence” in both international law and national legislation of Ukraine. The author analyses the provisions of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the UN Declaration on the Elimination of Violence against Women, the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention), the Beijing Declaration and Platform for Action on the interpretation of this definition. It is noted that the Rome Statute of the International Criminal Court is of particular importance in the context of armed conflict in terms of combating gender-based violence and defining the scope of these acts.

The author examines the stages of establishment of the International Criminal Court and concludes that this institution is evidence of important steps towards the creation of an international mechanism for holding persons accountable for serious crimes in the field of international law.

The author examines the stages of creation of the International Criminal Court and concludes that this institution is evidence of important steps towards the creation of an international mechanism for holding individuals accountable for serious crimes in the field of international law. The author analyses Ukraine's actions to recognise the jurisdiction of the International Criminal Court and examines the practice of prosecution for gender-based violence in the International Criminal Court.

It is concluded that the issue of ratification of the Rome Statute is becoming increasingly acute for our country. The authors point out that Ukraine's ratification of the Rome Statute would make it possible to "facilitate" the mechanism of bringing to justice the political and military leadership of the Russian Federation and simplify certain procedures of the International Criminal Court's jurisdiction.

Keywords: jurisdiction, gender-based violence, accountability, International Criminal Court, history of international law, criminal law of Ukraine.

Постановка проблеми. Система кримінального правосуддя складалася не одне століття, проте у міжнародному вимірі це порівняно нове правове явище. Головною ідеєю міжнародної кримінальної юрисдикції є прагнення людини до захисту, миру та справедливості, тобто основним для розвитку ідеї міжнародної кримінальної юрисдикції є шлях до миру та справедливості.

Що ж стосується гендерно зумовленого насильства під час збройних конфліктів, то це є найбільш поширена форма насильства, яка використовується у різних регіонах світу. Гендерно зумовлене насильство набуває різних форм, використовується як метод ведення збройного конфлікту і залишається актуальною темою досліджень. Оскільки демократичний розвиток суспільства вимагає регулювання гендерних питань, включаючи гендерно зумовлене насильство, яке є необхідним для будь-якої сучасної правової держави, проблема гендерного насильства продовжуватиме привертати увагу вчених, державних органів, громадських організацій, ЗМІ та міжнародних об'єднань.

Починаючи з 2014 року, тобто з початку російської агресії на Сході України, анексії Автономної Республіки Крим і подальшого повномасштабного збройного вторгнення 24 лютого 2022 року, коли мільйони українців були вимушені залишити свої домівки, десятки тисяч людей втратили своє житло та стали жертвами тортур і насильства, питання гендерно зумовленого насильства стали особливо важливими для України. Все це спричинило нову хвилю актуальності та звернуло увагу на прогалини у законодавчому регулюванні, необхідність визначення понять та категорій, а також на необхідність аналізу законодавства, включаючи різні концепції, стратегії та програми.

Відзначимо, що міжнародна відповідальність є основним елементом міжнародного правопорядку, спрямованого на забезпечення стійкості миру і

безпеки на глобальному рівні. Втім самі питання, пов'язані з міжнародно-правовою відповідальністю, виявляються унікальними, різнобічними та досить складними. На сьогоднішній день головною метою міжнародної спільноти є поліпшення ефективності механізмів міжнародної правової системи, яка втілюється через неперервно діючий орган міжнародної юстиції – Міжнародний кримінальний суд.

У практиці Міжнародного кримінального суду наявні деякі проблеми, зумовлені практичними потребами держав, щодо систематизації норм про міжнародну відповідальність держав та індивідів. Це стосується і проблеми гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками проблемі гендерного насильства та гендерно зумовленого насильства присвячено багато наукових праць серед яких варто виділити дослідження таких вчених: О. Безпалова, І. Грицай, О. Дмитрашук, О. Дудоров, М. Качинська, К. Левченко, Н. Ліщук, Л. Наливайко, О. Перунова, М. Хавронюк, О. Харитонова та ін. Що ж стосується питання юрисдикції Міжнародного кримінального суду, то серед вчених, які б розробляли та підтримували концепцію відповідальності країн, варто відзначити С. Андрійченко, М. Буроменського, О. Виноградової, С. Вихриста, М. Гнатовського, Н. Зелінську, Н. Дрьоміної, Н. Дрьоміна-Дрьоміна, І. Жаровської, М. Пашковського та ін. Проте комплексної дослідження проблеми юрисдикції Міжнародного кримінального суду як спеціального суб'єкта протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту не проведено.

Метою статті є аналіз положень Римського статуту щодо юрисдикції Міжнародного кримінального суду як спеціального суб'єкта протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж зупинитися на питанні юрисдикції Міжнародного кримінального суду, вважаємо за доцільне визначити поняття «гендерно зумовлене насильство».

Звернемо увагу, що як у міжнародному законодавстві, так і у національному законодавстві України, не існує єдиного тлумачення поняття «гендерно зумовленого насильства». Аналіз наукової літератури свідчить про використання такої термінології: «гендерне насильство», «гендерно обумовлене насильство», «гендерно зумовлене насильство», «насильство щодо жінок», «насильство за ознакою статі», «дискримінація щодо жінок», «гендерна дискримінація» тощо. Зупинимося на аналізі зазначених термінів.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, прийнята 18 грудня 1979 р. Генеральною Асамблеєю ООН, не містить поняття «гендерно зумовленого насильства»; про цей вид насильства не згадується взагалі. Натомість у ст. 1 Декларації ООН про ліквідацію насильства щодо

жінок, прийнята 23 лютого 1994 р. Генеральною Асамблеєю ООН, зазначено, що «наси́льство щодо жінок є будь-який акт гендерно зумовленого насильства, який призводить до фізичної, сексуальної або психологічної шкоди або страждань для жінок, включаючи загрози таких актів, примус або безпідставне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається воно в громадському чи приватному житті» [1]. У ст. 3 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) (прийнята 11 травня 2011 р.) «наси́льство стосовно жінок» визначено як «порушення прав людини й форма дискримінації стосовно жінок та означає всі акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода чи страждання стосовно жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті» [2], а також «наси́льство стосовно жінок за гендерною ознакою» – насильство, яке спрямоване проти жінки через те, що вона є жінкою, або яке зачіпає жінок непропорційно [2]. Отже, наведені нами визначення «наси́льство щодо жінок» зазначені у Декларації ООН про ліквідацію насильства щодо жінок та Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) дуже схожі за своїм змістом та відмежовується лише такими словосполученнями як «будь-який акт гендерно зумовленого насильства» «акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою» [3, с. 709].

Важливим міжнародним документом також є Пекінська декларація та Платформа дій 1995 р. У цьому міжнародному документі розглядається гендерно зумовлене насильство як «будь-який акт насильства на ґрунті гендеру, який призводить до фізичної, сексуальної або психологічної шкоди або страждань жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, де вони відбуваються – у публічному або приватному житті» [4], що вказує на використання певної термінології із Декларації ООН про ліквідацію насильства щодо жінок 1995 р.

Також необхідно відзначити, що представництвом Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) під сексуальним і гендерним насильством визначена будь-яка дія, що здійснюється проти волі людини, заснована на гендерних нормах і нерівних владних відносинах. Гендерне насильство може включати сексуальну, фізичну, психічну та економічну шкоду, заподіяну публічно або приватно. Гендерно зумовлене насильство також включає погрози насильства, примусу та маніпуляцій, може мати різні форми: сексуальне насильство, каліцтво, так звані «злочини честі» тощо [5]. Також у дослідженні, проведеному *The Global Protection Cluster*,

зазначається, що «гендерне насильство – це загальний термін, який використовується для опису будь-якої шкідливої дії, яка вчиняється проти волі особи, і яка ґрунтується на соціальних відмінностях між чоловіками та жінками. У той час як чоловіки та хлопчики також зазнають деяких видів гендерно обумовленого насильства (особливо сексуального насильства) у всьому світі, гендерне насильство має більший вплив на жінок та дівчат» [6].

Що ж стосується національного законодавства, то наказом Координаційного центру з надання правової допомоги Міністерства юстиції України від 22 листопада 2018 р. № 95 затверджено Гендерну стратегію системи надання безоплатної правової допомоги, у якій визначено поняття гендерно зумовленого насильства як форми насильства, спрямованої проти жінок, тому що вони є жінками, або такої, що найбільше впливає на жінок [7].

Але особливого значення в умовах збройного конфлікту щодо протидії гендерно зумовленого насильства та визначення кола цих діянь має Римський статут Міжнародного кримінального суду.

Зауважимо, що Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС) є постійним органом та має повноваження здійснювати юрисдикцію стосовно осіб за найбільш тяжкі злочини (злочин геноциду; злочини проти людяності; воєнні злочини; злочин агресії), що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства.

Історія створення МКС є результатом тривалого процесу, що включав такі основні етапи:

1945-1998 роки: Після Другої світової війни і Нюрнберзького процесу була необхідність у створенні міжнародної судової установи, яка б могла судити осіб за вчинення найбільш тяжкі злочини у сфері міжнародного права. Однак цей процес зазнавав різних труднощів через політичні та правові питання.

1998 рік: У Римі (Італія) був прийнятий Римський статут МКС. Цей документ визначив структуру, функції та юрисдикцію МКС. Римська статут визнав основні злочини, які підлягали юрисдикції суду: злочин геноциду; злочини проти людяності; воєнні злочини; злочин агресії.

2002 рік: Римський статут набрав чинності після досягнення необхідної кількості ратифікацій. МКС був офіційно створений.

2003 рік: МКС розпочав свою роботу, здійснюючи переслідування осіб, звинувачених у вчиненні найбільш тяжких злочинів. Перші справи, які розглядалися судом, стосувалися воєнних злочинів у Конго та Уганді.

Також варто відзначити, що **23 березня 2023 р.** у будівлі Міжнародного кримінального суду в Гаазі Генеральний прокурор України А. Костін підписав **угоду про відкриття в Україні Представництва МКС** [8]. І це є значною подією у міжнародному правосудді.

Отже, історія створення Міжнародного кримінального суду є свідченням важливих кроків у напрямку створення міжнародного механізму для притягнення до відповідальності осіб за вчинення тяжких злочинів у сфері міжнародного права.

Деякі дослідники відзначають, що міжнародно-правових актах юрисдикція розглядається з позиції поширення суверенної волі (влади) держав-учасників на будь-які об'єкти або певні території. Щодо здійснення юрисдикції держави мають обмеження. Ці обмеження визначаються межами поширення свого суверенітету, суверенітету іноземних держав, ну і звісно також нормами міжнародного права. Відмінність між встановленням та реалізацією юрисдикції в межах території держави та поза територією полягає в ступені її обмеження, яка визначається нормами міжнародного права. Важливо відмітити, що норми міжнародного права які обмежують юрисдикцію держав, так й передбачають в деяких випадках екстраординарне її розширення [9].

Частина 2 Римського статуту Міжнародного кримінального суду присвячена саме юрисдикції, зокрема: визначено перелік злочинів, які підпадають під юрисдикцію, та елементів цих злочинів; дано тлумачення геноциду, злочину проти людяності та воєнних злочинів; розкрито юрисдикцію *ratione temporis*, передумови здійснення юрисдикції та здійснення юрисдикції; передачу ситуації державою-учасницею та дії прокурора щодо розслідування; охарактеризовано відстрочку розслідування або кримінального переслідування та питання прийнятності, а також попередні постанови, що стосуються прийнятності, оспорювання юрисдикції Суду або прийнятності справи та *Ne bis in idem*, застосовне право [10].

Важливою умовою юрисдикції МКС є те, що дії повинні бути вчинені на території держави-учасниці МКС або держави, яка визнала юрисдикцію суду. Також суд може розглядати справи, якщо дії вчинені громадянами держави-учасниці, незалежно від місця вчинення злочину. Однак важливо відзначити, що не всі держави приєдналися до МКС або визнають його юрисдикцію, і тому не всі випадки найбільш тяжких злочинів підпадають під його судову компетенцію. Зокрема, у ч. 2 ст. 11 Римського статуту зазначено: «Якщо будь-яка держава стає учасницею цього Статуту після набрання ним чинності, Суд може здійснювати свою юрисдикцію лише стосовно злочинів, вчинених після набрання чинності цим Статутом для цієї держави, якщо тільки ця держава не зробила заяву згідно з пунктом 3 статті 12» [10].

Що ж стосується України, то вона не є державою-учасницею Римського статуту, але вона двічі скористалася своїми прерогативами, щоб визнати юрисдикцію Суду щодо ймовірних злочинів за Римським статутом, які відбуваються на її території, відповідно до ст. 12 (3). Перша заява, подана

Урядом України, визнала юрисдикцію МКС щодо ймовірних злочинів, скоєних на території України з 21 листопада 2013 р. по 22 лютого 2014 р. Друга заява подовжила цей період на безстроковій основі, щоб охопити триваючі передбачувані злочини, скоєні протягом усього періоду на території України з 20 лютого 2014 р.

28 лютого 2022 р. прокурор Міжнародного кримінального суду оголосив, що шукатиме дозволу на відкриття розслідування ситуації в Україні на основі попередніх висновків Офісу, що впливають із його попереднього вивчення, і охоплюють будь-які нові ймовірні злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду.

1 березня 2022 р. Офіс отримав направлення держави-учасниці від Литовської Республіки. 2 березня 2022 р. наступна скоординована група держав-учасниць подала спільне звернення: Республіка Албанія, Співдружність Австралії, Республіка Австрія, Королівство Бельгія, Республіка Болгарія, Канада, Республіка Колумбія, Республіка Коста-Ріка, Республіка Хорватія, Республіка Кіпр, Чеська Республіка, Королівство Данія, Республіка Естонія, Республіка Фінляндія, Республіка Франція, Грузія, Федеративна Республіка Німеччина, Грецька Республіка, Угорщина, Республіка Ісландія, Ірландія, Республіка Італія, Республіка Латвія, Князівство Ліхтенштейн, Велике Герцогство Люксембург, Республіка Мальта, Нова Зеландія, Королівство Норвегія, Королівство Нідерландів, Республіка Польща, Республіка Португалія, Румунія, Словацька Республіка, Республіка Словенія.

Також 2 березня 2022 р. прокурор оголосив про відкриття розслідування ситуації в Україні на підставі отриманих звернень. Відповідно до загальних параметрів юрисдикції, визначених цими передачами, та без шкоди для фокусу розслідування, обсяг ситуації охоплює будь-які минулі та теперішні звинувачення у військових злочинах, злочинах проти людяності чи геноциді, скоєних на будь-якій частині території України будь-якою особою з 21 листопада 2013 р.

11 березня 2022 р. прокурор підтвердив, що ще дві держави, Японія та Північна Македонія, передали Офісу ситуацію в Україні. 21 березня 2022 р. Чорногорія додатково повідомила Бюро про своє рішення приєднатися до групової передачі ситуації державою-учасницею, а 1 квітня 2022 р. Республіка Чилі приєдналася до групової передачі ситуації державою-учасницею.

17 березня 2023 р. Палата попереднього провадження II ІСС видала ордери на арешт двох осіб у контексті ситуації в Україні: президента Російської Федерації Путіна В.В. та уповноваженого з прав дитини в Управлінні справами президента Російської Федерації Львової-Белової М.О. На підставі клопотань прокуратури від 22 лютого 2023 р. Палата попереднього провадження II дійшла висновку, що є розумні підстави вважати, що кожен

підозрюваний несе відповідальність за військовий злочин у вигляді незаконної депортації населення (дітей) і незаконного переміщення населення (дітей) з окупованих територій України до Російської Федерації, на шкоду українським дітям.

Проте, це лише частина того, що вчиняє країна-агресорка щодо населення України, оскільки найбільше тяжкі злочини – гендерно зумовлене насильство – ще розслідується прокуратурою Міжнародного кримінального суду.

Якщо проаналізувати положення ст. ст. 6, 7, 8 Римського статуту, то у кожному з цих найбільш тяжких злочинів є ознаки гендерно зумовленого насильства. Так, наприклад, у ст. 7. Злочини проти людяності, до гендерно зумовленого насильства відносяться такі діяння, коли вони вчиняються в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти будь-якого цивільного населення, і такий напад вчиняється усвідомлено: «с) оборнення в рабство; е) ув'язнення або інше жорстке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права; ф) катування; г) згвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація чи будь-яка інша подібна за тяжкістю форма сексуального насильства; h) переслідування будь-якої групи або спільноти, яку можна ідентифікувати, за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними, як це визначено в пункті 3, або іншими ознаками, що загально визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом, у зв'язку з будь-яким діянням, зазначеним в цьому пункті, чи будь-яким злочином, що підпадає під юрисдикцію Суду; k) інші нелюдські діяння подібного характеру, що умисно заподіюють сильних страждань чи тяжких тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному чи фізичному здоров'ю» [10]. Це вказує на те, що МКС визнає гендерно зумовлене насильство як серйозне порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини.

У практиці Міжнародного кримінального суду вже є декілька справ, де були елементи гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту, серед яких:

- Справа Бемба: У справі проти Жан-П'єра Бемби, колишнього віце-президента Конго, було вперше визнано злочини сексуального насильства та гендерно зумовленого насильства як воєнні злочини та злочини проти людяності. Бемба був засуджений за злочини, вчинені в Центральноафриканській Республіці;

- Справа Нгуджоло Чуї: Ця справа стосується сексуального насильства, яке відбулося під час конфлікту в Демократичній Республіці Конго. Фокус справи – насильство, спрямоване на жінок та дівчат;

- **Справа Онгвена:** У цій справі було досліджено гендерно зумовлені злочини, вчинені під час конфлікту в Уганді. Відомий лідер Лордського опорного армієця Йосеф Коні був звинувачений у вчиненні серії тяжких злочинів, включаючи сексуальне насильство.

- **Справа проти Томаса Лубанги:** У 2012 році МКС винесено вирок Томасу Лубангі, лідеру воєнного угруповання «Збройні сили Конголу» (FPLC), за використання дітей у збройних конфліктах у Демократичній Республіці Конго. У цій справі було надано свідчень про гендерно зумовлене насильство, включаючи сексуальне насильство, яке стосувалося як жінок, так і чоловіків.

Ці справи відображають зобов'язання МКС розглядати гендерно зумовлене насильство як найбільш тяжкий злочин та притягати до відповідальності тих, хто вчиняє такі діяння в умовах збройного конфлікту. МКС також веде роботу щодо визначення гендерної перспективи в своїх рішеннях та допомагає жертвам гендерно зумовленого насильства отримувати справедливість і підтримку.

Як нами вже відзначалося вище, Україна не ратифікувала Римський статут Міжнародного кримінального суду. Проте, як відзначає А. Костін «є дві моделі. Перша передбачає міжнародний договір. Вона проста з точки зору того, що на рівні міжнародного права країни, які підписали такий договір, можуть застосувати будь-яку практику, яка існувала до того, починаючи з Нюрнберга. Проблема такого міжнародного договору стосується наявності політичної волі у тих країнах, які підтримують ідею трибуналу. Якщо застосовувати модель Спецтрибуналу, побудовану на міжнародному договорі, то вона передбачає необхідність ратифікації в парламентах цих країн. Тобто можна підписати договір з виконавчою владою країни, але законодавча влада має його обов'язково підтвердити» [11].

Висновки. Отже, підводячи підсумок, можна відзначити, що питання ратифікації Римського статуту для нашої держави стає все гостріше. Так, Україна підписала цей договір 20 січня 2000 р., але Верховна Рада досі його не ратифікувала. В умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію нашої держави, коли військовослужбовці РФ вчиняють найбільш тяжкі злочини проти цивільного населення (жінок, чоловіків і дітей різного віку та статі) та військовополонених, застосовують зброю, заборонену міжнародним гуманітарним правом та вчиняють інші протиправні діяння, це питання стає актуальним. На нашу думку, саме ратифікація Римського статуту Україною дозволила б «полегшити» механізм притягнення до відповідальності політичне та військово керівництво країни-агресорки та спростила певні процедури юрисдикції Міжнародного кримінального суду. Але поки Офіс Генеральної прокуратури України обліковує вчинені РФ кримінальні

правопорушення, а судами України виносяться вирoki військовослужбовцям рф (як очні, так і заочні), ми чекаємо дієву підтримку від тих країн, які створюють трибунал для винних.

Література:

1. Declaration on the Elimination of Violence against Women A/RES/48/104 23 February 1994. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/095/05/PDF/N9409505.pdf?OpenElement>.
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
3. Політова А.С. Кримінальна відповідальність за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту (воєнного стану). *Human rights and public governance in modern conditions*: Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 707-728. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-36>
4. Beijing Declaration and Platform for Action. Having met in Beijing from 4 to 15 September 1995. URL: <https://www.icsspe.org/system/files/Beijing%20Declaration%20and%20Platform%20for%20Action.pdf>
5. Sexual and Gender Based Violence. UNHCR, the UN Refugee Agency. URL: <https://www.unhcr.org/sexual-and-gender-based-violence.html>
6. Global Protection Cluster. Gender-based violence. URL: <https://www.globalprotectioncluster.org/themes/gender-based-violence/>
7. Про затвердження Гендерної стратегії системи надання безоплатної правової допомоги: Наказ Координаційного центру з надання правової допомоги Міністерства юстиції України від 22 листопада 2018 р. № 95 / Міністерство юстиції України. URL: <http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/nakaz-KTSvid-22.11.2018-95.pdf>
8. В Україні з'явиться офіс Міжнародного кримінального суду. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/03/23/v-ukrayini-zyavytsya-ofis-mizhnarodnogo-kryminalnogo-sudu/>
9. Грушко, М. В., Мануїлова, К. В., Федорова, Т. С. Роль та місце інституту юрисдикції в міжнародному праві. *Академічні візії*. 2023. Вип. 21. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/521>
10. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
11. Дві моделі спецтрибуналу для рф. URL: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/dvi-modeli-spetstrybunalu-dlya-rf/>

References:

1. Declaration on the Elimination of Violence against Women A/RES/48/104 23 February 1994 [Declaration on the Elimination of Violence against Women A/RES/48/104 23 February 1994]. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/095/05/PDF/N9409505.pdf?OpenElement> [in English].
2. Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavyshchamy 2011 r. [The Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) 2011]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text [in Ukrainian].

3. Politova, A.S. (2023). Kryminalna vidpovidalnist za henderno zumovlene nasylstvo v umovakh zbroinoho konfliktu (voiennoho stanu) [Criminal responsibility for gender-based violence in the conditions of armed conflict]. *Prava liudyny ta publichne vriaduvannia v suchasnykh umovakh – Human rights and public governance in modern conditions: Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing» [in Ukrainian].

4. Beijing Declaration and Platform for Action. Having met in Beijing from 4 to 15 September 1995 [Beijing Declaration and Platform for Action. Having met in Beijing from 4 to 15 September 1995]. Retrieved from <https://www.icsspe.org/system/files/Beijing%20Declaration%20and%20Platform%20for%20Action.pdf> [in English].

5. Sexual and Gender Based Violence. UNHCR, the UN Refugee Agency [Sexual and Gender Based Violence. UNHCR, the UN Refugee Agency]. Retrieved from: <https://www.unhcr.org/sexual-and-gender-based-violence.html> [in English].

6. Global Protection Cluster. Gender-based violence [Global Protection Cluster. Gender-based violence]. Retrieved from: <https://www.globalprotectioncluster.org/themes/gender-based-violence/> [in English].

7. Pro zatverdzhennia Hendernoi stratehii systemy nadannia bezplatnoi pravovoi dopomohy: Nakaz Koordynatsiinoho tsentru z nadannia pravovoi dopomohy Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 22 lystopada 2018 r. № 95 [On the approval of the Gender Strategy of the system of providing free legal aid: Order of the Coordinating Center for the Provision of Legal Aid of the Ministry of Justice of Ukraine dated November 22, 2018 No. 95] Retrieved from: <http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/nakaz-KTSvid-22.11.2018-95.pdf> [in Ukrainian].

8. V Ukraini z'avytsia ofis Mizhnarodnoho kryminalnogo sudu [An office of the International Criminal Court will appear in Ukraine]. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2023/03/23/v-ukrayini-zyavytsya-ofis-mizhnarodnogo-kryminalnogo-sudu/> [in Ukrainian].

9. Hrushko, M.V., Manuilova, K. V., & Fedorova, T. S. (2023). Rol ta mistse instytutu yurysdyktsii v mizhnarodnomu pravi [The role and place of the institute of jurisdiction in international law]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, 21. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/521> [in Ukrainian].

10. Rymnyi Statut Mizhnarodnoho Kryminalnogo Sudu [Statute of the International Criminal Court]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text [in Ukrainian].

11. Dvi modeli spetstrybunalu dlia rf [Two models of the special tribunal for the Russian Federation]. Retrieved from <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/dvi-modeli-spetstrybunalu-dlya-rf/> [in Ukrainian].